

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

В.о. голови приймальної
комісії
проф. Безлюдний О.І.

«___» _____ 2015

р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 0203 Гуманітарні науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 7.02030201 Історія

Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст

Форма навчання: **денна, заочна**

Умань - 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія України охоплює віхи історичного шляху українського народу, який упродовж багатьох віків свого розвитку зробив значний внесок у світову цивілізацію. В останнє десятиріччя з'явилося чимало монографічних досліджень, навчальної літератури, наукових статей з різних проблем історії України, які переважно об'єктивно висвітлюють процес історичного розвитку населення України, увиразнюють самобутність українського народу, підтверджують безперервність державницьких процесів в Україні. Окремі положення вітчизняної історії продовжують залишатися дискусійними, змінюється перевага в позитивних і негативних оцінках діячів, знаходяться світлі грані у негативно оцінюваних подіях – і на все це необхідно звернути увагу в процесі вивчення курсу історії. У підручниках з історії різні події висвітлюються з різним ступенем повноти, окремі з них подаються у схемах для звичайного запам'ятовування, а окремі огортаються ореолом героїки. Продовжує залишатись і неточність у хронології. До того ж, джерельна база української історії дотепер є неповною і ще тривалий час буде розширюватись. Чимало нововиявлених і опублікованих останнім часом документів суперечать усталеним оцінкам і стереотипам. Тому майбутніх вчителів чи науковців доцільно націлювати на найголовніші, найінформативніші і найоб'єктивніші наукові праці аби не засмічували пам'ять, аби під час навчання студенти набували здатність до самостійного вивчення документів, найновіших публікацій і аби в студентські роки майбутні учителі не пливли в потоці інформації, а виносили з нього найсуттєвіше і закладали надійний фундамент своєї майбутньої фахової діяльності.

Курс охоплює період з найдавніших часів до сьогодення. Він розглядає процес формування українського народу в контексті становлення європейської і світової цивілізації, містить найважливіші соціально-економічні, політичні та державотворчі події, етапи національно-визвольного та суспільно-політичного рухів, діяльність громадських організацій, політичних партій, видатних осіб, внутрішню та зовнішню політику України.

Метою курсу є виклад історії українського народу та елементів його державності, тобто вивчення процесу політичного, соціально-економічного і культурного розвитку народу з найдавніших часів до сьогодення. Системний виклад історії українського народу спрямований на ознайомлення з найважливішими закономірностями та подіями вітчизняної історії в широкому контексті історії слов'янських народів, європейської й світової цивілізації.

Метою курсу «Історія України» є прищеплення молоді здатності оволодіти сучасними методами історичного пізнання, історичним термінологічно-понятійним апаратом; зрозуміти сутність, природу та генезис історичних явищ, вміти здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів; об'єктивно, виважено оцінювати роль народних мас, суспільних груп, громадських

організацій та політичних партій, особи в історичному процесі, подіях і явищах вітчизняної історії; знати основні праці вітчизняних і зарубіжних істориків, присвячені дослідженню актуальних проблем історії України; опанувати новітні історичні концепції, володіти елементами наукового підходу до історії України, набути навичок критичного осмислення документів і роботи з першоджерелами; принципово важливе значення в межах опанування курсу «Історія України» має формування у молоді громадянської позиції та патріотизму, історичної свідомості.

У процесі вивчення курсу «Історія України» основну увагу важливо приділити осмисленню та аналізу таких теоретичних та конкретно-історичних проблем:

- предмет історії України, новітні методологічні засади вивчення курсу, основні наукові категорії і термінологічні поняття вітчизняної історії;

- закономірності та особливості розвитку первісного суспільства на території України, першопочатки українства;

- історичні передумови виникнення та основні етапи становлення Давньоруської держави, її соціально-економічний розвиток та політичний устрій;

- особливості перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої; суспільно-політична організація запорозького козацтва; причини, рушійні сили, хронологічні межі, періодизація Української національної революції XVII ст., її місце і роль у вітчизняній та європейській історії; формування Української гетьманської держави під керівництвом Б. Хмельницького;

- соціально-економічне та суспільно-політичне становище українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій, розвиток національно-визвольного руху; створення перших українських політичних партій і організацій;

- основні тенденції соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку України на початку XX ст.; стратегія і тактика українських та неукраїнських партій у визвольному русі; історичне значення Української революції 1917- 1920 рр.;

- особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя на українських землях у 20-30-х роках XX ст., суперечливий характер народногосподарських досягнень Радянської України, формування тоталітарного режиму;

- українське питання в політиці європейських держав напередодні та на початку Другої світової війни, оборонні перемоги та поразки Червоної армії у Великій Вітчизняній війні; боротьба з фашистським окупаційним режимом підпільних організацій, партизанських з'єднань, збройних формувань ОУН-УПА; перемога СРСР у Великій Вітчизняній війні; вклад українського народу в розгром фашистської Німеччини, втрати України в Другій світовій війні;

- сутність, особливості та наслідки соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в УРСР в післявоєнний період, в умовах десталінізації, поглиблення системної кризи радянського ладу, проголошеного курсу перебудови;

– успіхи і труднощі в становленні української державності; основні тенденції розвитку соціально-економічної та суспільно-політичної сфери українського суспільства; стратегічні орієнтири поступу України в ХХІ ст.

Завдання вивчення курсу зводяться до набуття абітурієнтам комплексу знань і умінь з історії України з метою їх практичного використання у професійній та громадській діяльності. У ході вивчення даного курсу абітурієнти мають засвоїти сутність основних процесів, явищ і фактів української історії, проблем етногенезу українського народу. Абітурієнти повинні знати витoki становлення та розвитку української державності, набути знання про особливості соціально-економічних та політичних процесів в Україні. Обов'язковими мають бути знання культурологічних проблем української історії, взаємовпливів культур. В системі набутих знань мають бути проблеми місця історичних особистостей в суспільстві та їх впливу на перебіг історичних процесів. Обов'язковим є знання концептуальних підходів вітчизняної та зарубіжної історіографії до вивчення проблем історії України.

Оволодіння такими знаннями дасть можливість сформувати такі уміння: володіти та безпроблемно використовувати методи історичних досліджень; вільно оперувати категоріально-понятійним апаратом історії; всебічно розкривати суть та закономірності історичних явищ, розпізнавати їх ознаки, виокремлювати частини, стимулюючі та гальмуючі чинники, аналізувати і розуміти причини та наслідки; бачити та розуміти зв'язки між історичними подіями; формулювати об'єктивну оцінку історичним явищам та діячам; працювати з історичними документами.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів для
вступного випробування з історії України з методикою викладання
(за 200 – бальною системою)**

Рівень	Бали	Характеристика відповідей
I. Початковий	1 (100-108)	Абітурієнт може назвати одну-дві події, дати. Історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.
	2 (109-116)	Абітурієнт називає кілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; обирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні «так-ні»); має загальне уявлення про лічбу часу в історії. Визначає послідовність подій (на рівні «пізніше-раніше»).
	3 (117-123)	Абітурієнт може двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати історичну подію, постать за описом; співвіднести рік зі століттям, століття – з тисячоліттям (на рівні «так-ні»); має загальне уявлення про історичну карту).
II. Середній	4 (124-133)	Абітурієнт може репродуктивно відтворити (у межах чотирьох-шести простих речень) частину навчального матеріалу теми; дати визначення історичних термінів, наведених у тексті підручника або названих екзаменатором;

	5 (134-141)	назвати одну-дві основні дати; показати на карті історико-географічні об'єкти.
	6 (142-149)	Абітурієнт може відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на запитання екзаменатора; визначити окремі ознаки історичних понять, назвати основні дати; за допомогою екзаменатора може показати на історичній карті основні місця подій. Абітурієнт загалом самостійно відтворює фактичний матеріал теми; може дати стисло характеристику історичній постаті (за алгоритмом), встановити послідовність подій; загалом правильно вживає історичні терміни; може показати на карті основні місця подій, користуватись за допомогою екзаменатора (зразок, пам'ятка, алгоритм) джерелами історичної інформації (наочними та текстовими, що подаються в підручниках).
III. Достатній	7 (150-158)	Абітурієнт загалом послідовно і логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології. Дає загальну характеристику події (причини, наслідки, значення), виокремлює окремі ознаки явищ та процесів; «читає» історичні карти і картосхеми з опорою на їх легенду; встановлює послідовність і тривалість історичних подій; використовує наведені у підручнику документи як джерело знань.
	8 (159-166)	Абітурієнт володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає загалом правильне визначення історичних понять, аналізує історичні факти на основі їх опису і наочного відображення, порівнює однорідні історичні події та явища, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між історичними явищами у межах теми, встановлює синхронність подій у межах теми; використовуючи легенду карти, супроводжує показ історичних об'єктів їх словесним описом.
	9 (167-174)	Абітурієнт вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників (посібників, історичних документів); може дати порівняльну характеристику історичним явищам, визначення понять; загалом самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; встановлює синхронність подій у межах курсу; може аналізувати зміст історичної карти, узагальнювати та застосовувати набуті знання.
IV. Високий	10 (175-183)	Абітурієнт упевнено оперує набутими знаннями і застосовує їх для розв'язання нових навчальних проблем; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує історичні явища і процеси, використовуючи різні джерела інформації; співставляє і систематизує дані історичних карт і застосовує їх для характеристики подій, явищ, процесів; встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії.
	11 (184-192)	Абітурієнт володіє глибокими і міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження переконливо їх

	12 (193-200)	<p>аргументувати; може аналізувати історичну інформацію, співвідносити історичні процеси з періодом (епохою) на основі наукової періодизації історії; має досить міцні навички роботи з історичною картою.</p> <p>Абітурієнт у повному обсязі опанував програмовий матеріал; має глибокі й міцні знання, здатний, відповідно до вікових особливостей, презентувати власну інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ.</p>
--	--------------	--

ЗМІСТ ІСПИТУ

Історія України

(для спеціалістів денної та заочної форм навчання)

1. Еволюція людини і найдавніших суспільств на території України.
2. Скіфо-сарматська доба в українській історії.
3. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Боспорське царство.
4. Праслов'яни, слов'яни та праукраїнці (III ст. до н.е. – VII ст. н.е).
5. Київська Русь в період політичної єдності.
6. Русь-Україна в період роздробленості і монголо-татарської навали.
7. Культура та історичне значення Київської Русі.
8. Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі.
9. Визволення України з-під влади Золотої Орди та встановлення удільного устрою династією Ольгердовичів.
10. Соціально-економічне становище українських земель у складі Польщі та Литви (XIV – XVI ст.).
11. Козацтво України XV – XVI ст.
12. Запорозька Січ та її місце в історії та культурі України.
13. Культура та військово-мистецтво запорозького козацтва.
14. Конфесійна ситуація в XIV – XVI ст. Відродження та піднесення культури в XIV – XVI ст.
15. Участь козаків у війнах за межами України та становлення національних збройних сил в першій половині XVII ст.
16. Запорозька Січ, Кримське ханство і Туреччина: проблеми взаємовідносин. Участь козаків у Хотинській війні.
17. Селянсько-козацькі рухи в 20 – 30-х роках XVII ст.
18. Україна напередодні національно-визвольної революції XVII ст.
19. Б. Хмельницький – державотворець і полководець.
20. Визвольний 1648 р. і створення нової Української держави.
21. Переяславська угода 1654 р.: сучасні оцінки.
22. Другий етап української національно-визвольної революції XVII ст.
23. Третій етап української національно-визвольної революції XVII ст.
24. Гетьман І. Виговський та Гадяцька угода 1658 року.
25. Державний устрій і соціально-економічний розвиток України в другій половині XVII ст.

26. Становище України наприкінці XVII - на початку XVIII ст.
27. Антимосковський виступ гетьмана І. Мазепи та репресії московського уряду щодо України
28. Гетьман І. Мазепа та його роль в історії України.
29. Діяльність уряду П. Орлика в екзилі.
30. Посилення наступу царизму на права Гетьманщини в 1708 – 1727 рр.
31. Останні успіхи старшини у збереженні автономії України (1727-1764 рр.).
32. Зведення Гетьманщини і Слобожанщини до стану окраїн Російської держави (1764-1799 рр.).
33. Нова Запорозька Січ. Козацькі військово-політичні утворення наприкінці XVIII ст.
34. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
35. Криза кріпосницьких і розвиток нових соціально-економічних відносин у першій половині XIX ст.
36. Національне відродження в Україні у першій половині XIX ст.
37. Рух декабристів в Україні.
38. Політизація українського національного руху в першій половині XIX ст.
39. Громадівський рух в Україні.
40. Національне відродження на західноукраїнських землях у першій половині XIX століття. Революція 1848-1849 років і Західна Україна.
41. Народництво в Україні: від «ходіння в народ» до терору.
42. Народництво та москвофільство як прояви українського національного руху на західноукраїнських землях.
43. Слов'янське товариство св. Кирила і Мефодія: витоки, діяльність та програмні документи.
44. Відміна кріпацтва та буржуазні реформи в другій половині XIX ст.
45. Політизація українського руху наприкінці XIX століття.
46. Українська культура XIX ст.
47. Соціально-економічне становище України на межі XIX-XX ст.
48. Український національний рух на межі XIX-XX ст.
49. Українські землі в роки Першої світової війни.
50. Українська національно-демократична революція (1917 – 1920 рр.).
51. Західноукраїнська Народна Республіка.
52. Перемоги і поразки українського державотворення (1918 – 1920).
53. Українізація 20-30-х років. Розстріляне відродження.
54. Геноцид українців (1932-1933).
55. УСРР в період нової економічної політики (НЕПу).
56. Сталінська «революція зверху» (1929-1938).
57. Україна і українці в Другій світовій війні (1939-1945).
58. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921-1938).
59. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 - середині 50-х років.
60. Україна в умовах десталінізації (1956-1964).
61. Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965-1985).

62. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 - серпень 1991).
63. Утвердження незалежної і суверенної України (1991-2008).
64. Українська діаспора.
65. Літописання в княжу добу.
66. Вплив козацтва на розвиток української історичної думки. Козацько-старшинські літописи.
67. Становлення української національної історичної науки (кінець XVIII-XIX ст.).
68. «Історія русів» та її місце в історіографії історії України.
69. Наукова схема історії України М.С.Грушевського.
70. Українська державницька історіографія.
71. Візантійські нарративні джерела історії України IX-XIV ст.
72. Законодавчі акти Литви, Польщі та Угорщини як джерела історії України середини XIV – першої третини XVII ст.
73. Автохтонні документальні джерела періоду Української козацької держави «Військо Запорозьке».
74. Документи політичних партій і громадських організацій XIX – початку XX ст. як джерела історії України.
75. Законодавчі акти як джерела історії незалежної України.
76. Визначити місце трипільської археологічної культури в утвердженні відтворювального господарства на землях України.
77. Порівняти адміністративно-політичний устрій і становище соціальних станів Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України в другій половині XVII ст.
78. Охарактеризувати суспільно-політичне становище східнослов'янських племінних союзів на території сучасної України напередодні утворення Київської держави (VIII-IX ст.)
79. Порівняти внутрішню та зовнішню політику князів Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
80. Порівняти суспільну роль різних верств населення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
81. Охарактеризувати господарське життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
82. Охарактеризувати князя Данила Романовича як історичну особистість.
83. Визначити особливості політичного становища українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії.
84. Порівняти становище різних верств населення українських земель XV-XVI ст.
85. Охарактеризувати князя Василя-Констянтина Острозького як історичну особистість.
86. Розкрити сутність та наслідки Люблінської унії для українських земель.
87. Визначити місце козацтва в історії та культурі України.
88. Визначити особливості української культури XVIII ст. Назвати найвизначніші пам'ятки.

89. Визначити внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток українського народу.
90. Розкрити роль Тараса Шевченка в українському національному відродженні.
91. Розкрити зміст головних ідей діячів «Руської Трійці».
92. Назвати найвидатніші постаті національного відродження в Україні першої половини ХІХ ст. Дати оцінку діяльності одного з діячів.
93. Назвати найважливіші постаті національного відродження в Україні другої половини ХІХ ст. Охарактеризувати діяльність одного з діячів.
94. Охарактеризувати основні відмінності трьох основних етапів українського визвольного руху: академічного, українофільського і політичного.
95. Охарактеризувати подібності й відмінності суспільно-політичного і визвольного руху на українських землях Російської та Австро-Угорської імперій.
96. Охарактеризувати основні етапи німецько-радянської війни 1941-1945 рр.
97. Дати характеристику німецько-фашистському окупаційному режиму та руху Опору на українських землях в роки Великої вітчизняної війни.
98. Визначити основні події державотворчого процесу в незалежній Україні.
99. Чорнобильська трагедія в українському та планетарному вимірах.
100. Охарактеризувати сучасні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України.

Методика викладання історії України

1. Поняття та сутність методики навчання історії.
2. Характеристика дидактичного змісту навчальної програми з історії України.
3. Структура, зміст навчальної програми з історії України.
4. Методика складання календарно-тематичного плану з історії України.
5. Сучасний урок з історії України: основні вимоги до організації навчального процесу .
6. Загальна характеристика вимог до формування освітньої мети уроку.
7. Загальна характеристика вимог до формування розвивальної мети уроку.
8. Методичні засади формування освітньої розвивальної та виховної мети уроку.
9. Характеристика пропедевтичного курсу з історії України.
10. Загальна характеристика навчально-методичного комплексу з історії України 5-12 класів.
11. Структура шкільного підручника з історії України.
12. Комплекс навчальних прийомів з раціонального використання текстових та ілюстративних компонентів підручника з історії України.
13. Загальна характеристика структури уроку.

14. Типологія уроків.
15. Дидактичні вимоги до складання плану-конспекту уроку з історії України.
16. Зміст організаційного моменту уроку.
17. Мета і зміст етапу «Перевірка домашнього завдання».
18. Мета і форми етапу «Актуалізація опорних знань».
19. Вимоги до організації вивчення нового матеріалу.
20. Мета і методи закріплення нового матеріалу.
21. Соціально-психологічні аспекти нетрадиційних уроків.
22. Класифікація нетрадиційних уроків.
23. Основні принципи і правила організації «уроку-семінару».
24. Основні принципи і правила організації «уроку - прес-конференції».
25. Основні принципи і правила організації «уроку - «брейн-рингу».
26. Основні принципи і правила організації «уроку - екскурсії».
27. Основні принципи і правила організації «уроку - суду».
28. Основні принципи і правила організації «уроку - дискусії».
29. Інтерактивні технології навчання.
30. Структура інтерактивного уроку історії.
31. Методика складання аналізу уроку з історії України.
32. Рольові ігри - як метод підвищення пізнавальної активності учнів.
33. Методика організації та проведення рольових ігор на уроці з історії України.
34. Особливості роботи вчителя в класах з поглибленим вивченням історії.
35. Дидактичні особливості інтегрованих уроків з історії України.
36. Цільові завдання уроку з історії України.
37. Критерії оцінювання знань учнів з історії України.
38. Види оцінювання знань учнів.
39. Методика використання 12-бальної системи оцінювання в 5 – 12 кл.
40. Підготовка вчителя до уроку з історії України.
41. Умовно-графічна наочність - як ефективний засіб оптимізації навчально-виховного процесу на уроці з історії України.
42. Методика використання умовно-графічної наочності на уроках з історії України.
43. Класифікація історичних понять.
44. Методика формування історичних понять на уроці з історії України.
45. Методи та прийоми роботи з історичними документами на уроці з історії України.
46. Методика використання комп'ютерних технологій на уроці з історії України.
47. Проблемне навчання на уроці з історії України.
48. Позакласна робота в системі навчання історії України.
49. Роль краєзнавчого компоненту в навчанні історії України.
50. Методика роботи з історичними персоналіями.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ

Історія України

1. Акт проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР // Газети від 28 серпня 1991 р.
2. Антонович В. Коротка історія козаччини. – К., 1991.
3. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К., 1993.
4. Баран В. Давні слов'яни. – К., 1998.
5. Баран В. Україна 1950-1960 рр.: еволюція тоталітарної системи. – Львів, 1996.
6. Баран В. Україна після Сталіна: Нарис історії 1959–1985 рр. – Львів, 1992.
7. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946–1980 рр.). – К., 1999.
8. Бойко О. Україна 1991–1995 рр.: Тіні минулого чи контури майбутнього? Нариси з новітньої історії. – К., 1996.
9. Бойко О. Історія України. Посібник. 2-ге вид., доп. – К., 2001.
10. Бойко О. Україна в 1985–1991 рр. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку. – К., 2002.
11. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 1999. – С.380–542.
12. Борисенко В. Курс української історії. З найдавніших часів до XX ст. – К., 1999.
13. Верстюк В. Українська Центральна Рада: Навч. посібник. – К., 1997.
14. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.
15. Головченко В. Від «Самостійної України» до Союзу визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку XX ст. – Харків, 1996.
16. Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1990.
17. Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995. – С.
18. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
19. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії. – К., 1993.
20. Гуржій О., Чухліб Т. Гетьманська Україна. – К., 1999.
21. Даниленко В., Касьянов Г., Кульчицький С. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки. – К., 1991.
22. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 р. – К., 1991.
23. Історична наука: термінологія і понятійний довідник. Навч. посібник /В. Литвин, В. Гусев, А. Слюсаренко та ін. – К., 2002.
24. Історія України в особах: литовсько-польська доба. – К., 1997.
25. Історія України: нове бачення. У 2 т./ Під ред. В. Смоля. – К., 1995–1996.
26. Калакура Я.С. Українська історіографія. – К., 2012
27. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-і роки). – К., 1991. – 96с.
28. Катренко А. Український національний рух XIX ст. Ч. 1. Перша половина XIX ст. Навч. посібник. – К., 1998.
29. Катренко А. Український національний рух XIX ст. Ч. 2. 60–90-ті роки XIX ст. Навч. посібник. – К., 1999.
30. Кожухало І.П., Шаповал Ю.І. М.С.Хрущов на Україні: сторінки історії // Про минуле заради майбутнього. – К., 1989. – С.356–370.
31. Козацькі Січі. Нариси з історії українського козацтва (XVI-XIX ст.). – Київ, Запоріжжя, 1998.
32. Колесник В., Рафальський О. Український рух в Австро-Угорщині (кінець XIX – початок XX ст.). – К., 1998.
33. Колесник В., Рафальський О., Тимошенко О. Шляхом національного відродження: Національне питання в програмах діяльності українських партій Наддніпрянщини 1900-1907 рр. – К., 1998.
34. Конституція України. – К., 1996.
35. Косик В. Україна і Німеччина в другій світовій війні: – Париж, Нью-Йорк, Львів, 1993.
36. Котляр М. Галицько-Волинська Русь. – К., 1998.
37. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. – К., 1993. – С. 185-197, 204, 208, 217-225.
38. Кульчицький С. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). – К., 1999.
39. Литвин В., Мордвінцев В., Слюсаренко А. Історія України: Навч. Посібник. – К., 2002.
40. Литвин В., Науменко К. Історія ЗУНР. – Львів, 1995.
41. Макарчук С.А. Писемні джерела історії України. Курс лекцій. – Л., 1999.
42. Макарчук С.А. Джерелознавство історії України. – Л., 2008.
43. Мельник Л. Боротьба за українську державність (XVII ст.). – К., 1995.

44. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А. Слюсаренко, В. Гусев, В. Дрожжин та ін. - К., 2000.
45. Павко А. Історія України (1900 – лютий 1917 р.). Навч. посібник. – К., 1997.
46. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х тт. – К., 1992.
47. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003.
48. Рибак І. Хмельниччина від найдавнішого часу до сьогодення: Навч. посібник. – К., 2002.
49. Смолій В., Степанков В. Українська державна ідея XVII – XVIII ст.: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997.
50. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст.: проблеми, пошуки, рішення. – К., 1999.
51. Україна в XX столітті (1900-2000): Зб. Документів і матеріалів / Упоряд.: А. Слюсаренко, В. Гусев, В. Король та ін. - К., 2000.
52. Хрестоматія з історії України / За ред. В.І.Червінського. – К., 1997.
53. Шаповал Ю. У ті трагічні роки (Сталінізм на Україні). - К., 1990.
54. Шевчук В., Тараненко М. Історія української державності. Курс лекцій. – К., 1999.
55. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3-х тт. – К., 1990 –1991.

Методика викладання історії України

1. Баханов К.О. Лабораторно - практичні роботи у викладанні історії України. - К.: Генеза, 1996.
2. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. - Запоріжжя: Просвіта, 2000.
3. Баханов К.О. Дослідницька робота учнів на уроках історії. – Х., 2004.
4. Баханов К.О. Традиції та інновації в навчанні історії: Дидактичний словник - довідник. – Запоріжжя, 2002.
5. Власов В., Євтушенко Р. Про вивчення навчального курсу «Вступ до історії» у 5 класі загальноосвітніх навчальних закладів України в 2005/ 06 н.р.// Історія в школах України. - 2005. - №1. - С.3 - 5.
6. Вяземский В.Е., Стрелова О.Ю. Теория и методика преподавания истории. - М.: ВЛАДОС, 2003.
7. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості. Викладання і вивчення історії в школі. Посібник для вчителів. –К., - 1998.
8. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К., 1998.
9. 15. Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ ст."). - К.: "Райдуга", 1994.
10. 17. Житник Б.О. Методичний poradник: Форми і методи навчання. - Х.: "Основа", 2005.
11. Іванченко В.В. Тенденції та особливості формування історичної культури молоді в сучасних умовах // Грані. - 2003. - №3. - С. 3 - 7.
12. Історія для громадянина. Методичний посібник для вчителів/ Горбатенко В. та ін. - Львів, 2003.
13. Комаров В.О. Методичні умови формування історичного мислення старшокласників. - Кривий Ріг, 1995.
14. Короткова М., Студеникин М. Методика обучения в схемах, таблицах, описаниях. - М.: ВЛАДОС, 1999.
15. Комаров В.О. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник для студентів історичної спеціальності педагогічних університетів. - Кривий Ріг, 2003.
16. Курилів В.І. Методика викладання історії: Навч. посібник. - Львів; Торонто: світ, 2003.
17. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник учителя. – Х., - 2006.
18. Мокрогуз О.П. Іноваційні технології на уроках історії. - Х.: Основа, 2005.
19. Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ ст.//Педагогічна газета, 2001. - 7 липня.

20. Освітні технології: Навч. - метод. посіб. / О.М. Пехота та ін. – К., 2002.
21. Пастушенко Р.Я. Контрольні питання та тестові завдання з історії України від найдавніших часів до початку ХХ століття. - Львів: ВНТЛ, 1998.
22. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. метод. посібник. - К., 2004.
23. Пометун О.І., Фрейман Г. Теорія і методика навчання історії в основній школі. - К.: Генеза, 2005.
24. Тиждень з історії та правознавства в школі/ упор. Н.І. Харківська. – Х., 2006.
25. Тематичне оцінювання досягнень учнів на уроках історії // Історія в школі. - 2001. - № 2. - С. 7 - 9.
26. Українська історична дидактика: Міжнародний діалог: Зб. Наук. статей. - К., 2000.
27. Фідря О. Методологія історії і тенденції розвитку шкільної історичної освіти // Історія в школах України. - 1999. - №3. - С.31 - 36.
28. Фідря О.В. Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетентностей учнів // Історія в школі. - 2003. - №3. - С. 18 - 23.
29. Худобец А. Методологические основы изучения истории в современной Украине // Преподавание истории в школе. - 2006. - № 5. - С.21 - 28.

Голова фахової комісії

О. В. Лісовська